

na pičle dohodke „Matice“ ozirati. Veliko, veliko domoljubov in sploh izobraženih Slovencev je, kateri bi samo kritikovali domačo stvar, za njeno duševno ali materijelno podporo pa ne bi ničesa storili. To velja tudi o mnogih kritikovalcih „Slovenske Matice“, katere čaka velika naloga še v bodoče. Moja želja bi bila, da bi poleg znanstveno-zabavnega berila izdajala „Matica“ tudi slovenske šolske knjige za srednje šole. Takove bomo potrebovali, ako se v naše srednje šole le količkaj slovenščine uvede. Ako se pa to ne zgodi, naj bi „Matica“ siromaški in pridni slovenski mladini po srednjih učilnicah brezplačno slovenske knjige preskrbovala. Mnogo dijakov bi potem slovensko knjigo, namesto nemške, pri domačem učenju rabilo in se tako urilo v slovenščini.

Nekaterim Slovincem ni morda sestava „Matičnega“ odbora po volji. Ako pa natančneje pregledujem vse odbornike in v duhu naštevam ostale slovenske duševne kapacitete, ne morem po vsem pritrjevati nezadovoljnejem, kajti vidim skoro ves cvet slovenske inteligence tu zastopan. Če prav vsaka glava, ki stoji „Matici“ na čelu, po slovstveni izobraženosti ni vredna tega odlikovanja; vendar se človek ne more spodtikati nad odborniki „Slov. Matice“. Res je, da so v zunaj odbora še nekateri odlični pisatelji in učenjaki, a ti drugod prav vspešno delujejo. Pri novih volitvah v „Matični“ odbor bi bil ta način najboljši, da se od nikakoršne strani ne nasvetujejo ti ali oni možje, naj se prepusti vsakemu družabniku, da si po svoji misli in želji odbornike izbira. Na ta način bi se dala morda doseči nova večja in živahnejša udeležba pri tem našem prvem literarnem zavodu, kateremu mora vsak slovenski domoljub najboljši vspeh želeči.“ —

Zdaj pa se nam treba zdi, svetu pred oči postaviti dela, ki jih je „Matica“ v tisku dozdej na svetlo dala.

Poleg „Letopisov“, ki tudi marsikatero dobro in lepo zrno v sebi imajo, in poleg nekaterih drugih knjižic manjše veljave sme „Matica“ z zadovoljstvom in deloma ponosno kazati na sledeča dela, katerim naslovi so: „Atlant“, 5 snopičev „slovenskih zemljevidov“, vredil Matej Cigale.

„Slovanstvo“ I. del. Spisali: Jan. Majciger, M. Pleteršnik in Bož. Raič.

„Prirodosnanski zemljepis“, spisal prof. Janez Jesenko.

„Prirodopis živalstva“ s podobami. Po Pokorniju poslovenil Fr. Erjavec. (V dveh izdanjih.)

„Prirodopis rastlinstva“ s podobami. Po Pokorniju poslovenil Iv. Tušek.

„Rudninoslovje“ po Fellöckerji spisal Fr. Erjavec.

„Štirje letni časi“. Po Rossmässlerji predelal Iv. Tušek.

„Schoedlerjeva knjiga prirode“, I. snopič: „Fizika“. Poslovenil Iv. Tušek.

„Schoedlerjeva knjiga prirode“ II. snopič: „Astronomija“ in „Kemija“.

„Schoedlerjeva knjiga prirode“ III. snopič: „Mineralogija“ in „Geognozija“. Poslovenil Jan. Zajec.

„Schoedlerjeva knjiga prirode“ IV. snopič: „Botanika“ in „Zoologija“. Poslovenila Iv. Tušek in Fr. Erjavec.

„Slovnica českega jezika“ z berilom. Spisal prof. Fr. Marn.

„Hrvatska slovnica za Slovence“. Spisal prof. Fr. Marn.

„Slovnica ruska za Slovence“. Spisal Matija Majar.

„Vodnikove pesni“. Uredil Fr. Levstik.

„Razna dela, pesniška in igrokazna Jovana Vesela-Koseskega“ z njegovo podobo.

„Nauk o telovadbi“. Drugi del. (S 164 podobami.)

„Telegrafija“. Spisal dr. Sim. Šubic.

„Potovanje okolo sveta v 80 dneh“. Iz francoskega prevél Dav. Hostnik.

„Germanstvo in njegov vpljiv na Slovanstvo“. Spisal J. Verhovec.

„Okó in vid“. Spisal Jakob Žnidaršič.

„Znanstvena terminologija“. Spisal Matej Cigale.

„Vpljiv vpijanljivih pijač“. Spisal dr. Maks Samec.

„Kopitarjeva Spomenica“. Vredil prof. Jos. Marn.

Da ne žalimo nobenega pisatelja, čegar delo je „Matica“ na svetlo dala, naj imenujemo tudi še druge knjige, ki so: „Zgodovina slovenskega naroda“, spisal prof. Trdina, „Zgodovina avstrijsko-ogerske monarhije“, spisal Janko Krsnik, „Vojvodstvo Krausko“, „Vojvodstvo Koroško“, „Slovenski Štajer“, dva snopiča, „Životopis dr. Lovro Tomana s podobo“, „Životopis dr. E. Coste s podobo“, „Olikani Slovenec“. — Tudi to so menda knjižice, nad katere ne bi smel noben rodoljub razlivati strastnega žolca. (Kon. prih.)

Cerkvena glasba.

* Zbirka slovenskih mašnih pesmi na čast slovenskima apostoloma sv. Cirilu in Metodu. V spomin na 5. dan julija 1881., sestavil in zložil za sopran, alt, tenor in bas P. Angelik Hribar. V Ljubljani tiskali in založili J. Blaznikovi nasledniki.

Veledenjeni skladatelj cerkvenih pesmi gosp. Pater Angelik Hribar, čegar samo ime je uže porok odličnega dela, je tudi sv. Cirilu in Metodu na proslavo svoj delež posvetil, katerega bodo orglavci gotovo veselili. V čednem tisku na 6 pôlah nahaja se namreč 49 raznih jako lepo zloženih napevov, večidel za vse dele sv. maše. — Naročila na to zbirko zgodovinskega pomena, kateri je cena 1 gold. 50 kr. (po pošti 1 gold. 55 kr.) sprejema tiskarna Blaznikova.

Slovensko slovstvo.

* Občne zgodovine 3. del „Novi vek“. Spisal in založil Janez Jesenko. V Ljubljani natisnila narodna tiskarna 1881.

To je naslov novi knjigi, katero je ravnokar na lastne stroške na svetlo dal profesor Jesenko in ž njo dovršil celo občno povestnico v treh delih, katerih prva dela („stari“ in „srednji vek“) sta uže davno zagledala beli dan. Ker prof. Jesenko je v občne priznan strokovnjak o zgodovinski vedi in pa spreten pisatelj slovenski, ni nam treba še več govoriti o izvrstnosti njegovega najnovejšega dela, zato rečemo le to, da, ker je veledenjeni gosp. profesor uže davno na svetlo dal tudi „občni zemljepis“, so po takem zdaj vse knjige gotove, da se more v slovenskih srednjih šolah predavati zemljepis in povestnica sè slovenskim učnim jezikom, in da povestnica z zemljepisom ne ostane dalje beračica, katera na vrata ces. kralj. naučnega ministerstva brezvspešno trka za to, da sme stopiti v šole! — Ker pa prof. Jesenkova zgodovina nima samo „vestes nuptiales“ za naše srednje šole, temuč je tudi knjiga, ki bi si jo moral omisliti vsak naših ljudi v mestih

in na kmetih, ki se prišteva bolj omikanim našincem, zato jo toplo priporočamo vsem Slovincem kot berilo za pouk in zabavo. Cena 1. delu zgodovine je 80 kr., 2. delu 50 kr., 3. pa tudi 80 kr., občnemu zemljepisu pa 2 gold., za 4 gold. 10 kr. dobi tedaj omikani Slovenec lepo poučno berilo v svojo bukvarnico. Gospod profesor je uže toliko truda in stroškov žrtvoval domovini naši, da pač zasluži, da se mu vsaj stroški tiska povrnejo.

Mnogovrstne novice.

* *Nekaj o nemški „weltsprache“.* Našim bralcem bo znano, da v Monakovem na Bavarskem je ravno zdaj shod nemških strelcev, h kateremu je šlo tudi več avstrijskih Nemcev tožit bratom, kako so zdaj v Avstriji zatirani. Kako se pa med sabo razumijo, kaže sledeča smešnica, katero prinaša monakovsk list pod naslovom „Lustiges vom Schützenfest“ in katera bodi tu navedena, kakor je. Švicar: „Weils bigott an so famos ischt bi üch in Düttschland ussa, so will ich mim Harz kei' Gewalt mer anthue und offa auspracha: Düttschland soll laaba hoch! — Berolinec: Ick jlobe, dat Ihre Rede janz famos war, aberst wann Sie jloben, dat ick och nur 'ne Sylbe verstanden, so sind Sie man uff dem Holzweje. — Švab: Jetzt hent boid a Red' g'halta, aber verstanda han i au koi Sterbenswörtle. — Tirolec: Da hoscht jetzt die Sakra! Hab's alm g'sagt, sie lad'n koant Welsche ein, do sitzt glei a ganzer Tisch voll, wo Koaner a Wort deutsch kann. — Tako se godi Nemcem z njihovim jezikom. Da se toraj potem z drugih jezikov norčujejo, je pač odveč.

* *Shod gluhonemih* je bil 23. in 24. u. m. v Pragi. Obravnavalo se je le z znamenji, kakor je to gluhonemim edino mogoče. Prišlo je okoli 100 ljudi iz vseh krajev Avstrije, pa tudi iz tujine. Zborovanje je odprl gosp. Vlček, profesor na pražkem zavodu za gluhoneme, potem se je zbralo predsedstvo in perovodje. Med raznimi gluhonemih tikajočimi se zadevami se je obravnavalo tudi vprašanje, ali se gluhonemi pri občevanji imajo držati metode glasov ali znamenj. Sklenilo se je, da se pridrži zadnja metoda.

* *Magjarske šege.* Nek Samuel Klein (gotovo jud) iz Maroš-Vasarhelya je s silo prignal 18letno deklico Marijo Bogdan iz Karlsburga v Veliki Varadin v gostilnico „k črnemu orlu“ na prodaj in tu jo izlicitiral človek, ki barantá z ljudmi, za 190 gold. Policija pa je to zvedela in Kleina zaprla. „Pest. Journ.“ pravi, da je na južnem Magjarskem trgovina z ljudmi v najlepšem cvetu.

Naši dopisi.

V Gorici 1. avgusta. — Šla je učeča se mladina! Iz srednješolskih letnih sporočil naj posnamem to-le: Gimnazij je imel o začetku leta 361, konec leta 336 učencev; — po narodnosti Italijanov 125, Slovencev 164, Nemcev 47. Učiteljev je z direktorjem vred 17 (brez učiteljev za petje in telovadbo). I. in II. razred sta bila po narodnosti razdeljena. Naslov znanstvenemu sestavku je: „Aquileja zur Römerzeit“, spisal H. Maionica. — Viša realka s pripravljavnico vred je štela 193 učencev; 139 Italijanov, 28 Slovencev in 26 Nemcev. Pripravljavnica je imela 51 učencev, tedaj realka sama le 142. Učiteljev z ravnateljem in učiteljem za telovadbo je 16. Znanstveni sestavek „Teoderich der Grosse in seinen Beziehungen zum byzantinischen Reiche“ je spisal prof. K. Kleissl. — Zrelostno preskušnjo je opravilo na gimnaziji 11, na realki

7 dijakov. Veliko več — z 2 vnanjima 32 — je bilo maturantinj na ženskem izobraževališči. To učilišče pa ni še nikdar sporočila izdalo. Mikavno utegne biti to, da med letošnjimi osmošolci gimnazijskimi je le 6 dijakov od 60, ki so pred 8 leti stopili v 1. razred. V poduk tistim pa, ki so v „Slogi“ stavili predlog, da naj se obe srednji šoli skoz in skoz paralelizujete, naj povemo to, da v 7. razredu više realke ni nobenega Slovenca, v ostalih razredih pa po 1–3, v enem samem jih je 11. — Novega kapelnika za prvostolno cerkev in za meščansko godbo uže imamo: Konrad Cartocci mu je ime. Izučil se je, kakor rajniki Mugnone, v konservatoriji v Neapolji, služi pa zdaj v Palmi (Palmanuova).

Iz Notranjskega 18. julija. (*Vsakemu svoje!*) Kjer se s zvijačo in netaktnostjo postopa, poleg tega pa še samopridno špekulira, ondi je temu konec — osramota, po kateri, hočeš ali nočeš, slednjič resnica na dan pride. Nekaj enacega pripetilo se je slavnoznanemu „Demostenu“ pri sv. Petru na Notranjskem. V svojem „poslanem“ v 27. listu „Slov. Naroda“ odgovarjaje dopisu 22. dne istega meseca v navedenem časniku z debelim, v oči dregajočim podpisom potrjuje, da občinske odbornike in krajnega šolskega sveta možé — z njihovo vednostjo — podpisuje. A ker se pa vé, da ravno glavne osebe v zadnji njegovi nameri o vsem nič vedele niso, moral je ta „velikanski pritlikavec“ vso reč na svojo roko osnovati, ter jo nekako v imenu občine in krajnega šolskega sveta — po njegovem sedanjem mnenji — med nehvaležni in hudobni svet spraviti. Kaj bode rekel k temu Demostenovemu poslanemu g. Šentpeterski župan? Kaj porekó drugi občinski svetovalci in odborniki? Kaj pa poreče g. župnik in vsak drugi ud (razen „velikana“) krajnega šolskega sveta pri sv. Petru, ker nekako potrjuje, da jih je z njihovo vednostjo podpisal, dasiravno vsak pravi, da bila mu je ta kombinacija čisto in popolno neznana, dokler je ni „Slovenec“ objavil? Ker dobro poznamo vrle Šentpeterske može občinskega zastopa uže od nekdanj, ravno tako tudi gospode soude krajnega šolskega sveta tam, da so značajni in nepremakljivi narodnjaki, in se dosedaj še nikdar niso na pogubna nemčurska pota zapeljati dali, zato vprašamo le: kako bodo to zaušnico „Demostenovo“ sprejeli? Uže samo krajno ime „Sveti Peter na Notranjskem“ je svetu očiten dokaz, kako tam z narodnim značajem splošno stoji. — Kje neki je toraj logiko in pravo naravno mišljenje pri spisovanju „poslanega“ „Demosten“ popustil, če je kdaj sploh kaj imel? Njegovi zagovori v „Narodu“ in v „Slovencu“ so si pravi kontrasti, in le potrjujejo njegovo hrepenenje po Antekristovem denarju „schulvereinovem“, čeravno se ga sedaj, ko mu je pot preprežena, z vsemi „štirimi“ kot lisica v znani basni — grozdja — brani. A prepozno je! Liso znamenja izdajstva narodnega bode „Demosten od sv. Petra“ neizbrisljivo vse žive dni po svetu nosil. — Resnično: kar kdo zasluži, naj se mu tudi dá — vsakemu svoje! Šentpeterski občini in njenim vrlim možem ponos, slavo in čast, — „Demostenu“ pa nekonekvenca, mevžavost in sramota!

Resnicoljub.

Iz dolenjega Logateca. — V nedeljo 7. avgusta t. l. napravijo notranjski rodoljubi združeni na čast prvega občnega praznika slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda veliko narodno svečanost v prid „Jurčičevi ustanovi“ v Dolenjem Logatci. Program: I. Slovesna sv. maša ob 10. uri dopoldne. II. Zabavni del prav točno ob 4. popoldne: 1. Pozdrav predsednikov. 2. Jenko — „Naprej“, zbor. 3. Slavnostni govor. 4. Jenko — „Sablja moja“, zbor. 5. Hajdrih — „Jadransko morje“, zbor. 6. Zajec — „U boj“, zbor. III. Tombola s sledečimi dobitki: 1. Terna, prve tri številke v eni vrsti: 4 zvezki